

LEKCJA 6

LUDZKOŚĆ – LUDZIE JAKO PODDANI STWÓRCY

Ludzie posiadają szeroki wachlarz odpowiedzi na pytanie o pochodzenie człowieka. Filozofowie rozumują, ewolucjonści przedstawiają swoje racje, socjologowie zastanawiają się. Wysiłki ludzi świeckich zmierzające do wyjaśnienia zagadki ich pochodzenia i rozwoju pozostają nierozstrzygnięte, uważają oni bowiem, iż człowiek zaistniał jedynie dzięki przypadkowi. Inaczej przedstawia to Psalmista. Zastanawiając się nad swoim pochodzeniem mówi do Boga: *“Wysławiam się za to, że cudownie mnie stworzyłeś. W księdze twej zapisane były wszystkie dni przyszłe, gdy jeszcze żadnego z nich nie było”* (Ps 139.14.16).

Zostaliśmy stworzeni na Boże podobieństwo. Zostaliśmy uczynieni przez naszego Stwórcę po to, byśmy panowali nad ziemią sprawiedliwie, twórczo i odpowiedzialnie. On dał nam inteligencję, uczucia i zdolność dokonywania moralnych wyborów. Mamy wielkie możliwości, w tym także możliwość zmanowienia naszych przyrodzonych darów i zaparcia się ich Dawcy. Jedynym sposobem zrealizowania wielkiego potencjału danego nam przez Boga jest okazywanie posłuszeństwa Jego Słowu. Nasze nieposłuszeństwo okrada nas z możliwości wykorzystania naszego potencjału zarówno tutaj, jak i w wieczności.

W ostatniej lekcji badaliśmy sfery duchowe. Teraz przyjrzymy się innej grupie Bożych poddanych: ludziom. Terminy *człowiek* i *ludzkość* w niniejszej lekcji odnoszą się do obu płci rasy ludzkiej, mężczyźni i kobiet. Po skończeniu lekcji powinieneś być w stanie lepiej zrozumieć siebie i poznać lepiej obowiązki i prawa tych, którzy uznają władzę Boga.

Plan lekcji

Pochodzenie człowieka

Natura człowieka

Niesmiertelność człowieka

Cele lekcji

Po skończeniu lekcji powinieneś umieć:

- Przedstawić biblijny pogląd na pochodzenie człowieka, jego naturę i niesmiertelność.
- Określić, z jakich elementów składa się istota ludzka.
- Opisać proces dokonywania wyborów moralnych.
- Pragnąć wykazywać się w życiu podobieństwem do Boga.

Czynności lekcyjne

1. Przeczytaj 1 Moj 1–3 jako podstawę do niniejszej lekcji. Pamiętaj o odnajdywaniu i czytaniu wszystkich fragmentów Biblii podanych w treści lekcji.
2. Przerób lekcję jak zwykle. Po skończeniu udziel odpowiedzi na pytania kontrolne i popraw je.

Słowa kluczowe

ewoluować
konsekwencje
kontrolować

nieomylny
nieśmiertelność

podobieństwo
sumienie

Treść lekcji

POCHODZENIE CZŁOWIEKA

Szczególne stworzenie

Cel 1 *Wybierz zdania, które dostarczają dowodów na to, że człowiek jest szczególnym Bożym stworzeniem.*

Biblia rozsądnie i wprost udziela odpowiedzi na pytanie: – Skąd wziął się człowiek? Podaje dowody na pochodzenie człowieka, mówi o jego celu i przeznaczeniu. Objawia nam, że człowiek jest *szczególnym stworzeniem* Bożym.

Człowiek jest wyjątkowy. Pismo Święte stwierdza, że powstał na skutek specjalnego aktu Bożego: *„Tak mówi Pan: [...] Ja uczyniłem ziemię i stworzyłem na niej ludzi”* (Iz 45,11–12). Inne fragmenty Pisma Świętego podają takie samo świadectwo.

1 Przeczytaj poniższe fragmenty i określ, czego dowiadujemy się z każdego z nich na temat stworzenia człowieka:

- a 1 Moj 1,27 .....
- b 1 Moj 5,1–2 .....
- c 1 Moj 6,7 .....

d 1Moj 9,6

e 5Moj 4,32

f Ps 100,3

g Jk 3,9

Stworzenie wszystkich innych rzeczy wymagało jedynie Bożego rozkazu, który natychmiast był realizowany (patrz 1Moj 1,20-24). Lecz stwarzając człowieka Bóg dokonał szczególnego aktu. Po pierwsze, ukształtował człowieka z ziemskich elementów, potem tchnął w nozdrza człowieka dech życia (1Moj 2,7) i człowiek stał się istotą żyjącą. To *Boże tchnienie* było udzieleniem człowiekowi *duchowej natury* od Boga, co dało mu pozycję ponad wszystkimi stworzeniami wymienionymi w 1Moj 1. Ponadto Boże polecenie, aby człowiek panował nad ziemią i ją napełniał, wskazuje na wielką różnicę między człowiekiem a wszystkimi innymi stworzeniami ziemskimi (1,28).

Zauważamy także szczególne zainteresowanie Boga człowiekiem, gdy *blagosławił go* i nakazuje mu się rozmnażać (1Moj 1,28; 5,2), aby wypełniał ziemię rasą ludzką, a także *daje mu panowanie* nad wszystkimi stworzeniami na ziemi (oraz roślinami).

Najważniejsza różnica między człowiekiem a wszystkimi innymi stworzeniami polega na tym, że *człowiek został stworzony na obraz Boga* (1Moj 1,26). Żadne inne stworzenie nie zostało uczynione na Boże podobieństwo. Tylko człowiek otrzymał podobieństwo do Stwórcy. Jak dowiemy się później, podobieństwo człowieka do Boga nie jest *fizyczne*, lecz *moralne i duchowe*.

Dalsze dowody na szczególną naturę człowieka znajdujemy w fakcie istnienia ogromnej różnicy między człowiekiem a zwierzętami. Rozważmy niektóre z tych różnic.

1. Człowiek posiada zdolność mowy – zadziwiającą zdolność przekazywania zarówno konkretnych (rzeczywistych), jak i abstrakcyjnych (teoretycznych) idei w sposób dynamiczny i twórczy. Przykład *konkretniej* (rzeczywistej) idei jest następujący: *Mieszkam w białym domu, w którym jest pięć pokoi*. Przykład *abstrakcyjnej* (teoretycznej) idei: *Lepiej jest kochać niż nienawidzić*. Obie idee mogą zostać zakomunikowane innym istotom ludzkim dzięki zdolności człowieka do myślenia, rozumienia i wyrażania myśli za pomocą mowy. Żadne zwierzę tego nie potrafi.

2. Człowiek posiada zdolność radowania się pięknem. Zwierzęta nie posiadają zdolności dostrzegania i doceniania np. pięknego ogrodu i odróżnienia go od zaśnieżonego chwastami pastwiska.

3. Człowiek posiada zdolność odróżniania dobra i zła. Zwierzęta nie posiadają tej zdolności. Na przykład, pies może nie lubić karami z powodu nieposłuszeństwa i może zostać wytresowany do okazywania posłuszeństwa przez powtarzanie kary, ale nigdy nie nauczy się tego, że wykradanie kurzych jaj lub zabijanie karczaków to czyn *moralnie zły*.

4. Człowiek posiada głęboką potrzebę oddawania czci wyższej istocie. Zwierzęta ani nie posiadają zdolności oddawania czci, ani środków wyrażania szacunku.

5. Człowiek może planować, przewidywać przyszłe potrzeby i zmieniać wydarzenia. Rozkoszuje się tworzeniem nowych stylów architektonicznych i nowych form sztuki. Ustawicznie dokonuje wysiłków, by modyfikować środowisko i uczynić życie lepszym i lepszym. Zwierzęta jednak nie mają zdolności twórczych ani nie potrafią przewidywać. Wszystko co robią, aby przygotować się do życia, jest reakcją na bodźce naturalnego instynktu. Na przykład, ptaki posiadające instynkt budowania gniazd dla swojego potomstwa, przez wieki budują taki sam rodzaj gniazd.

Wydaje się zatem oczywiste, że człowiek jest szczególnym stworzeniem Bózym. Nie jest wynikiem przypadku, nie ewoluował też z niższych form życia zwierzęcego. We wcześniejszych lekcjach czytaliśmy, że Bóg, który stworzył wszechświat, także go podtrzymuje. Przyroda zostawiona samej sobie ma tendencję do *macenia* jakości, a nie polepszania się. Wszystko się zużywa. Porządek zamienia się w chaos. Potrzeba inteligencji i energii z zewnątrz, aby ją podtrzymać i ulepszać. Suwerenny Bóg przez szczególny akt stworzył swoje najwspanialsze dzieło - człowieka (1Moj 1,16-17).

2 Które z poniższych stwierdzeń jest dowodem na to, że człowiek jest szczególnym stworzeniem Bózym?

- a. Stworzenie człowieka odbywało się według takiego samego wzoru, jak stworzenie roślin i zwierząt.
- b. Jedynie człowiek otrzymał życie przez Boże tchnienie.
- c. Człowiek otrzymał panowanie nad światem roślinnym i zwierzęcym.
- d. Człowiek został stworzony na podobieństwo Stwórcy.
- e. Człowiek jest odmienny i wyższy od wszystkich stworzeń ziemskich.
- f. Człowiek jest niezależny od jakiegokolwiek wyższej władzy.

Stworzony na Boży obraz

Cel 2. *Znajdź w pądurnych tekstach Biblii podobieństwo do Boga, bezpośrednie albo pośrednie.*

Biblia naucza, że człowiek został stworzony na Boży obraz, inaczey – podobieństwo (1 Moj 1,16-27; 5,1; 9,6; 1 Kor 11,7; Jk 3,9). Jak Bóg, tak i człowiek może myśleć i planować, aby osiągnąć cel. Każdy z nas, na swój sposób, potrafi tworzyć rzeczy użyteczne i piękne. Potrafimy także poprzez badania odkryć zasady obowiązujące w świecie, które dowiodą Bożego działania. Co jeszcze zaliczamy do "podobieństwa do Boga"? Czego ono *nie* obejmuje?

Termin "na obraz Boga" nie oznacza, że człowiek jest dokładną kopią Boga. Chodzi o to, że człowiek w pewnych sferach przypomina Boga. W lekcji 1 dowiedzieliśmy się, że Bóg jest niewidzialny, jest Duchem. Wiemy stąd, że podobieństwo człowieka do Boga *nie jest podobieństwem fizycznym*. Jakie zatem jest to podobieństwo, jeśli nie fizyczne?

1. *Osobowość*. Mimo, że Bóg jest Duchem, nasz ludzki duch może komunikować się z Jego Duchem, gdyż tak jak Bóg, jesteśmy istotami osobowymi. Mamy możliwość nawiązywania z Nim społeczności przez więź osobową, a także posiadamy zdolność, tak jak On, by mieć społeczność z innymi istotami.

2. *Podobieństwo moralno*. Człowiek, podobnie jak Stwórca - Bóg, posiada zdolność rozróżniania między dobrem a złem. Potrafiłoby cała osobowość człowieka - jego intelekt, uczucia i wola - były skierowane na Boga. Moralna natura człowieka była ograniczoną kopią Bożej nieograniczonej natury moralnej. Człowiek miał możliwość dokonywania wyboru i odpowiedzialnego działania. Mogł być poddawany próbie, mógł dokonywać osądów, rozwijać się korzystając z wolności wyboru między dobrem a złem. Człowiek miał świadomość konieczności wyboru między dobrem a złem.

3. *Zdolność rozumowania*. Człowiek jest podobny do Boga w Jego mądrości, ponieważ posiada intelekt oraz zdolność do rozumowania i możliwość poznawania Boga i innych. To świadczy o tym, że również w sferze rozumu człowiek został stworzony na podobieństwo swojego Stwórcy.

4. *Zdolność panowania*. Człowiek w swojej zdolności panowania i kontrolowania podobny jest do Boga. Człowiek potrafi poskramiać zwierzęta, opanowywać rzeki za pomocą zapór i w ten sposób produkować elektryczność. Sprawia, że pustynia rozkwita jak żyzna ziemia. Na małą skalę ta zdolność otrzymana od Boga odzwierciedla Boże panowanie nad całym wszechświatem.

5. *Samoświadomość*. Jako istota osobowa, stworzona na Boży obraz, człowiek posiada świadome "ja". Bardzo wczesnie dziecko zaczyna odczuwać, że jest oddzielone od wszystkich innych osób w swojej rodzinie. Jest indywidualnością. Bez względu na to, czego wymaga od niego rodzina, albo jakie jest jego środowisko kulturowe, wie że jest oddzielną osobą. Ma swoje marzenia, ambicje, nadzieje, obawy i motywy. Jest odmiennie od każdej innej istoty. Inne stworzenia nie posiadają samoświadomości.

6. *Natura społeczna*. Podstawą Bożej natury społecznej są Boże uczucia, Jego miłość. Przez całą wieczność Bóg znajdował obiekt swojej miłości w obrębie Trójcy. Jezus powiedział: "Jak mnie umiłował Ojciec, tak ja was umiłowałem [...] abyście się wzajemnie miłowali, jak ja was umiłowałem" (J 15,9.12). Ponieważ otrzymaliśmy naturę społeczną, szukamy społeczności z Bogiem i z innymi, a także organizujemy nasze życie w podstawowe jednostki społeczne – rodziny. Nasza miłość i zainteresowanie innymi wypływa bezpośrednio ze społecznego aspektu naszej natury.

3 Odszukaj podane niżej fragmenty Biblii i określ, jakie podobieństwo człowieka do Boga wyrażają:

- a 1Moj 2,18 .....
- b Ełf 4,24 .....
- c Kol 3,10 .....
- d Ps 139,13–16 .....
- e Rz 10,8–11 .....
- f 1Moj 1,26.28 .....
- g Jp 1,15 .....

Biblia podaje nam rozsądne wyjaśnienie kwestii pochodzenia człowieka. Traktuje o jego naturze i potencjałach z jakim został stworzony. Ujawnia fakt podobieństwa człowieka do jego Stwórcy. Pomaga to nam stwierdzić, jak wyjątkowy jest człowiek i jak przewyższa inne stworzenia. Biblia naucza nas także, że wraz z wyższą pozycją jako istoty moralnej, na człowieku spoczywa bardzo ważna odpowiedzialność – odpowiedzialność, która, jak się o tym przekonamy w następnej lekcji, decyduje o jego wiecznym przeznaczeniu.

NATURA CZŁOWIEKA

Cel 3. *Połącz fragmenty Pisma Świętego i dokonaj zdania dotyczące materialnego i niematerialnego aspektu człowieka.*

Łatwiej będzie nam rozwiązać nasze problemy i pojąć, jak i dlaczego zachowujemy się tak, jak się zachowujemy, jeśli pełniej zrozumiemy naturę człowieka. Prawdą jest, że człowiek to istota złożona – posiada wspaniałe ciało, tworzy umysł i zdolność rozróżniania między dobrem a złem. Są to zaledwie niektóre z jego bardzo wyróżniających się cech. Powyższy opis świadczy o tym, że człowiek jest istotą zarówno *fizyczną* albo *materialną* jak i niematerialną albo *niefizyczną*. Rozważmy teraz te dwa aspekty albo cechy charakterystyczne natury człowieka.

Aspekt materialny (fizyczny)

Hardzo łatwo jest nam zidentyfikować materialną albo fizyczną stronę składową człowieka. Można to zważyć, zmierzyć i zanalizować w laboratorium. Jest to ciało ludzkie.

Pismo Święte wyraża się o ciele dosyć często i włącza je do dzieła odkupienia (Rz 8,23; 1 Kor 6,12–20). Jaką wartość przypisuje Biblia ciału? Choć jestesmy nauczani, że niematerialny aspekt człowieka jest ważniejszy od fizycznego (Mt 10,28), nie powinniśmy uważać naszych ciał za coś godnego pogardy, coś z gruntu złego. Wręcz przeciwnie, apostoł Paweł nauczał, że mimo, iż nasze ciała rozkładają się po śmierci, pewnego dnia zostaną w cudowny sposób przywrócone do życia: „...[Jezus] przemienił znikome ciało nasze w postać, podobną do uwielbionego ciała swego” (Flp 3,21).

Pisząc do zboru w Koryncie Paweł stwierdza, że ciała ludzi wierzących są członkami Ciała Chrystusa. Ich ciała, powiada, są świątynią Ducha Świętego. Dlatego poleca chrześcijanom, aby wystawiali Boga w swoich ciałach (1 Kor 6,15 19–20).

Pan Jezus uhonorował ciało ludzkie do najwyższego stopnia, gdy sam przyjął ciało. Łukasz opisuje, że Jezus wzrastał i przyhywało Mu sił (Łk 2,40). Autor listu do Hebrajczyków stwierdza, że nasz Pan przyjął na siebie ciało, aby stać się pełnym współczucia Arcykapłanem i Zbawicielem (Hbr 2,14–15 17–18).

4 Połącz fragmenty Biblii (po prawej) z odpowiednim opisem (po lewej).

.... a Ludzkie ciało jest wspaniałym tworem Bożym i Bóg stwierdził, że jest ono bardzo dobre.

- .... b Jezus może być współczującym Arcykapłanem, ponieważ przyjął ludzkie ciało.
- .... c Nasze ciało i wszystkie jego części służą za porównanie z ciałem Chrystusowym.
- .... d Ciało należy szanować jako świątynię Ducha Świętego.
- .... e Ciała nasze zostały włączone do dzieła odkupienia.
- .... f Nasze ciała powinny być używane w służbie dla Boga.
- .... g Nasze ciała zmartwychwstaną i zostaną przemienione na wzór uwielbionego ciała Jezusa.

- 1. 1 Moj 1,27-31
- 2. Rz 12,1
- 3. 1 Kor 6,15-19-20
- 4. Ps 139,13-16
- 5. Hbr 2,14-15 17-18
- 6. 1 Kor 6,14
- 7. Flp 3,21
- 8. Rz 8,23
- 9. 1 Kor 12,12-27

Aspekt niematerialny

Łatwo jest zidentyfikować aspekt materialny człowieka, trudniej natomiast jest opisać jego wymiar niematerialny. Na przykład Biblia mówi o *duszy* i *duchu* (1 Tes 5,23), które wraz z ciałem składają się na pełnego człowieka. Jednak w Mt 10,28 dusza zdaje się reprezentować cały aspekt niematerialny. Jesteśmy istotami dwuczęściowymi, czy trzyczęściowymi? Czy dusza i duch oznaczają to samo, czy też różnią się od siebie?

Trudno jest stwierdzić, czy *dusza* i *duch* stanowią dwa odrębne elementy osobowości człowieka, czy też są jednym i tym samym. Pamiętajmy o tym, gdy będziemy nadal badać niematerialny aspekt człowieka.

Niektórzy teologowie twierdzą, że gdy Bóg stworzył człowieka, tchnął w niego duszę żyjącą. Inni teologowie twierdzą, że istnieją dwa elementy niematerialne w człowieku. Jeden z nich to *dusza*, która jest źródłem życia *biologicznego* albo tym, co daje nam tchnienie i czyni nas istotami żywymi. Drugi element to *duch*, który jest podstawą życia *rozumnego*, związanego ze zdolnością myślenia i rozumienia.

5 Przeczytaj poniższe fragmenty Biblii i określ, czy mówią o podwójnej, czy potrójnej budowie istoty ludzkiej.

- a 1 Moj 2,7 .....
- b Ps 42,7 .....
- c 1 Kor 5,3 .....
- d Hbr 4,12 .....
- e 1 Tes 5,23 .....

Istnieje kilka ważnych elementów życia racjonalnego. Trzy pierwsze rozpoznaje także jako aspekty osobowości. Oto one:

1. *Element intelektualny* – zdolność do rozumienia, myślenia i pamiętania.
2. *Element emocjonalny* – zdolność do odczuwania i ulegania wpływowi tego, co się wie; inaczej – doświadczeniu.
3. *Wola* – zdolność dokonywania wyborów, podejmowania decyzji, działania.
4. *Sumienie* – poznanie siebie w odniesieniu do znanych reguł dobra i zła.

W naszym studium natury Boga (lekcja 1.) dowiedzieliśmy się, że zostaliśmy stworzeni z podstawowymi elementami właściwymi osobowości: intelektem, emocjami i wolą. Te właściwości uzdalniają nas do komunikowania się z Bogiem i innymi ludźmi w sposób odpowiedzialny. Wraz z naszym wymiarem fizycznym elementy niematerialne pozwalają nam prowadzić życie pełnej, kompletnej istoty rozumnej. Opanowujemy środowisko naturalne czerpiąc z niego wszystko, co potrzebne do życia. Uczymy się pracować z innymi ludźmi w harmonijnych układach społecznych. A przede wszystkim staramy się podobać naszemu Stwórcy, który zapewnił nam wszystko, co potrzebne do życia i wiecznego zbawienia.

Nasza *wola* i *sumienie* stanowią ważne elementy *wymiaru moralnego* istoty niematerialnej. Przekonamy się o tym w następnej części naszego studium.

6 W oparciu o powyższe rozumowanie dochodzimy do wniosku, że:

- a człowiek składa się z trzech elementów: ciała, duszy i ducha
- b Biblia wyraźnie naucza, że człowiek jest trójistą istotą.
- c człowiek składa się z dwóch elementów: ciała i duszy.
- d Biblia wyraźnie naucza, że człowiek jest istotą dwuczęściową.
- e Biblia opisując naturę człowieka mówi o ciele, duszy i duchu, technice życia oraz używa innych określeń, ale nie stwierdza wyraźnie, czy człowiek ma podwójną, czy potrójną naturę.

7 Cztery elementy życia racjonalnego człowieka to

Aspekt moralny

Cel 4 *Wyszukaj prawdziwe zdania określające funkcje sumienia i woli w rozstrzygnięciu kwestii moralnych*

Racjonalne cechy naszej istoty niematerialnej, które powyżej analizowaliśmy, pozwalają nam na podejmowanie właściwych i niewłaściwych działań. Intelekt

uzdalnia nas do poznania kwestii dobra i zła. Emocje nakłaniają nas do podążania albo w jednym, albo w drugim kierunku, o którym ostatecznie rozstrzyga wola. Ale bez czwartego elementu, bez sumienia, nie podejmowalibyśmy wyborów moralnych.

Sumienie można określić jako "wewnętrzny głos", który interpretuje Boże prawo moralne w konkretnych sytuacjach i nakłania nas do okazywania mu posłuszeństwa. Aby lepiej zrozumieć naturę tej siły moralnej, powróćmy teraz zastanawiać się nad *sumieniem* i *wolą* w odniesieniu do naszych działań.

Sumienie

Zwróciliśmy już wstępie uwagę na to, że sumienie związane jest z naszym nastawieniem i działaniem. Jest to zdolność umożliwiająca nam właściwy osąd działań i formowanie nastawienia, które mogą się Bogu podobać albo nie podobać. Bóg w swoim Słowie ukazał nam właściwe reguły życia. Nauczanie i praktyczne zastosowanie Bożej prawdy, które otrzymujemy, pomaga nam rozumieć jak powinniśmy żyć. Dlatego to, co wiemy o woli Bożej objawionej w Jego Słowie i to, jak nauczyliśmy się stosować tę prawdę w codziennym życiu, kształtuje bazę, w oparciu o którą działa sumienie.

Sumienie bada (ostrzega, poucza) właściwość lub niewłaściwość kształtującego się w nas nastawienia albo działania, które mamy zamiar podjąć. Apostoł Paweł podaje przykład tego mówiąc, że "świadczy o tym sumienie *teb* oraz *myśli*, które nawzajem się oskarżają lub też biorą w obronę" (Rz 2, 15).

Zastanówmy się, na przykład, nad przypadkiem chrześcijańskiego biznesmena – Janusza, który staje przed koniecznością podjęcia decyzji – Czy powinienem pójść na kolację z ważnym klientem do miejsca, gdzie odbywają się niewłaściwe formy rozrywki? Czy raczej powinienem jasno powiedzieć o moich przekonaniach, nawet jeśli oznaczałoby to utratę ważnej transakcji, gdybym nie przyjął zaproszenia?

Janusz czepie wzorce postępowania ze Słowa Bożego. Wie co Bóg mówi o niewłaściwym towarzystwie (2Kor 7, 1; 1Kor 15, 33). Jego sumienie *poucza* go o tym, że jest czezą niewłaściwą przyjąć zaproszenie, ponieważ sprzeciwia się to Bożym regułom. Sumienie także *przypomina* mu o jego obowiązku zachowywania się zgodnie z Bożym zaleceniem. W ten sposób sumienie Janusza na podstawie Słowa Bożego *dokonyuje* rozróżnienia (rozsądzenia) między dobrym a złym postępowaniem. Ponieważ Janusz jest chrześcijaninem, jego sumienie znajduje się pod wpływem Ducha Świętego.

Jeśli Janusz zlekceważy ostrzeżenie sumienia i zlekceważy swoją moralną odpowiedzialność, będzie tego żałował, odczuwał wstyd i obawiał się skutków

swojego działania. Poddanie się pokusie niesie za sobą poczucie porażki – niepowodzenia w prowadzeniu życia zgodnie z Bożymi normami. Uczucia związane z porażką – wstyd, żal i lęk – nie należą do sumienia, lecz do sfery emocji. Zatem sumienie działa jako sędzia naszego nastawienia i działania.

8 Gdy chrześcijanin sprzeciwia się swojemu sumieniu, efektem tego są trzy uczucia

Ponieważ Bóg stworzył nas z wewnętrznym "kontrolerem" albo "głosem", powinniśmy dowiedzieć się czegoś więcej, co można zrobić z sumieniem i jakie są jego ograniczenia. Po pierwsze, podobnie jak nasz intelekt, sumienie rozwija się i dojrzewa. Gdy zaczynamy pojmować nasze obowiązki, zaczynamy też rozumieć konsekwencje naszego postępowania. Po drugie, Biblia naucza, że sumienie może zostać skalane, napiętnowane.

"Niektórzy ludzie bowiem, przyzwyczajeni dotąd do bałwochwaltstwa, spożywają mięso jako składane w ofierze bałwanom i sumienie ich naturalnie słabe, kała się" (1 Kor 8,7).

"Dla czystych wszystko jest czyste, a dla pokalanych i niewierzących nie jest czyste, ale pokalane są zarówno ich umysł, jak i sumienie" (1 Tm 1,15).

"Uwiedzeni obłudą kłamców, naznaczonych w sumieniu piętnem występku" (1 Tym 4,2).

Te fragmenty Pisma Świętego wskazują na to, że beztraska w życiu chrześcijańskim, ignorowanie głosu sumienia i zrezygnowanie z wiary sprawia, iż jego funkcjonowanie może zostać zakłócone. Jednak Biblia nigdzie nie powiada, że sumienie może zostać zniszczone.

Po trzecie, sumienie nie jest *niewomyślne* (bezbłędne, doskonałe). To znaczy, że może źle prowadzić daną osobę, jeśli zaaplikujemy mu na początku niewłaściwe reguły. Apostoł Paweł przed nawróceniem na drodze do Damaszku był bardzo *gorliwy* w wykonywaniu złego dzieła. *Uważał ze czym dobrze*. Jego gorliwość i nienaganny charakter były godne pochwały, ale jego postępowanie było szokujące! Ponieważ jego umysł przyjął niewłaściwą interpretację Starego Testamentu, jego sumienie działało na podstawie tej interpretacji i zwodziło go (patrz Dz 9).

Nasze sumienie zatem dokonuje osądu naszych działań i nastawienia na podstawie:

1. naszej wiary w istnienie Boga,
2. Bożej objawionej woli,
3. moralnej świadomości, w którą nas wyposażył.

- 4. tego, czego się nauczyliśmy (wkład w sumienie);
- 5. norm społecznych, jakie przyjęliśmy.

Wiemy, że odpowiadamy przed Bogiem. Jednak normy społeczne nie zawsze są właściwe, co wynika z obecności grzechu na świecie i odrzucenia przez ludzkość Bożych zasad. Dlatego *jedyną normą sumienia możliwą do przyjęcia dla Boga, są normy oparte na Jego Słowie wykładanym przez Ducha Świętego*.

9. Zakreśl litery poprzedzające PRAWDZIWE zdania

- a. Sumienie mówi nam o tym, czy żyjemy w zgodzie z przyjętymi zasadami.
- b. Chrześcijanie w określaniu, czy coś jest dobre lub złe, zwykle kierują się normami społecznymi.
- c. Sumienie zawsze działa na podstawie norm, które zostały wprowadzone jako podstawa.
- d. Jeśli sumienie opiera się na zasadach Słowa Bożego, nie może zostać skalane i napiętnowane.
- e. Sumienie chrześcijanina kształtuje się głównie na podstawie interpretacji dobrych i złych uczynków.
- f. Sumienie może zostać skalane i napiętnowane, jeśli się je ostawicznie ignoruje.
- g. Sumienie człowieka może zostać zniszczone, jeśli ciągle sprzeciwia się on temu, co ono dyktuje.

Wola

Wola to zdolność dokonywania wyboru i podejmowania decyzji. Najpierw musimy poznać różne możliwości działania. Dopiero później będziemy mogli określić nasze uczucia względem każdej możliwości. Potem na podstawie wiedzy i odczuć, możemy dzięki aktowi woli obracić określony kierunek działania. Możemy dowolnie podejmować działania, które są zgodne z naszą naturą. Możemy okazać wolę biegania, ale nie możemy okazać woli życia po wodą jak ryby. Bieganie należy do natury ludzkiej, natomiast życie pod wodą nie. Jak stwierdzimy to w przyszłej lekcji, człowiek jest ograniczony przez grzech do tego stopnia, że nie może zmienić swojej sytuacji moralnej tylko przez wyrażenie *woli* stania się człowiekiem sprawiedliwym.

Co zatem wpływa na naszą wolę? Czy znajduje się w pełni pod kontrolą człowieka czy też pod kontrolą Boga? Jak wygląda proces podejmowania decyzji? Rozważmy te zagadnienia przyglądając się bliżej naturze człowieka.

Kiedy Bóg stworzył człowieka, dał mu możliwość dokonywania wyboru: możliwość nie grzeszenia albo grzeszenia. Bóg umieścił go w ogrodzie Eden i określił warunki trwania ich społeczności:

“I dał Pan Bóg człowiekowi taki rozkaz: Z każdego drzewa tego ogrodu możesz jeść, ale z drzewa poznania dobra i zła nie wolno ci jeść. bo gdy tylko zjesz z niego, na pewno umrzesz.” (1 Moj 2, 16–17)

Jak Adam odpowiedział na to pouczenie Pana? Proces podejmowania decyzji prawdopodobnie przebiegał według następującego wzoru:

1. *Umysł* Adama zaakceptował Boży nakaz. Adam zrozumiał, co mówi do niego Bóg.
2. Jego *uczucia* potwierdziły własność Bożych słów. Jako jego Stwórca i Suwerenny Pan, Bóg miał prawo wydać taki nakaz.
3. Jego *wola* przygotowana była do podjęcia decyzji (przyjęcia albo odrzucenia pokusy zaofiarowanej później przez węża) (1 Moj 3, 4–6).
4. W tej przełomowej chwili *sunięcie* Adama rozważyło konsekwencje wynikające z postąpienia wbrew Bożemu nakazowi.
5. Adam poddał się pokusie *poprzez akt swojej woli*.

Dlatego możemy powiedzieć, że Adam dobrowolnie okazał nieposłuszeństwo Bożemu słowu i poniósł natychmiastowe konsekwencje. Sunięcie go potęgowało sprawiając, że rozumiał, iż nie posłuchał Bożego rozkazu. Odczuł wstyd, żal i lęk, dlatego że akt nieposłuszeństwa okradł go z niewinności (1 Moj 3, 7–10). Od tej chwili jego natura stała się skazona. Stracił stan niewinności i stał się skazonny. Od chwili, gdy Adam utracił Bożą przychylność, jako człowiek został ograniczony przez swoją grzeszną naturę. Dlatego człowiek bez Bożej pomocy nie jest w stanie aktem *woli* wytrwać w posłuszeństwie Bogu. Paweł pisze: *“Wiem tedy, że nie mieszka we mnie, to jest w ciele moim, dobro, mam bowiem zawsze dobrą wolę, ale wykonania tego, co dobre, brak”* (Rz 7, 18).

Bóg jednak nie jest zainteresowany pozostawieniem człowieka w jego skazonym stanie. Okazuje swoją łaskę w jego zagubieniu, wzywa go do upamiętania z grzechów i przyjęcia oferowanego mu zbawienia (1 T 2, 11). Wtedy właśnie Duch Święty przejmując inicjatywę i wywiera wpływ na wolę człowieka, aby nawrócił się do Boga (Ejp 2, 13). Ci, którzy się nawracają, mają prawo stać się dziećmi Bożymi (1 J 1, 12).

Chciał Bóg okazać swoją łaskę upadłemu człowiekowi i uzdalać go do przyjęcia Chrystusa jako Zbawiciela, Bóg jednak go do tego nie zmusza. Aktem woli człowiek może przyjąć ofertę i stać się dzieckiem Bożym albo może ją odrzucić i pozostać pod potępieniem (sadem) Bożym. Ma wolną wolę w podjęciu decyzji. W proces ten zaangażowana jest zarówno wola Boża, jak i wola człowieka (1 T 2, 11–12; 1 J 1, 17)

10 Połącz fragment Pisma (po prawej) ze zdaniem (po lewej).

.... a	Laska Boża uczy nas sprzeciwiać się bezbożności i świeckiej pozadliwości.	1. J 7,17
.... b	Boż sprawia w nas pragnienie i wykonanie	2. Flp 2,13
.... c	Jeśli ktoś postanawia wykonywać wolę Bożą, będzie wiedział, czy nauczanie pochodzi od Boga.	3. Pt 2,11-12
.... d	Mam pragnienie czynienia dobra, ale nie potrafię tego zrealizować.	4. Rz 7,18

11 W procesie podejmowania decyzji widzimy zaangażowanie wszystkich zdolności racjonalnych człowieka. Dokończ poniższe zdania wyjaśniające istotę tego procesu.

- a Umysł (intelekt) .....
- b Emocje .....
- c Sumienie .....
- d Wola .....

Podczas, gdy nasze zdolności racjonalne zaangażowane są w podejmowanie decyzji w kwestiach moralnych, Duch Święty wywiera pozytywny wpływ nakłaniając nas do dobra tak długo, jak nasze umysły nakierowane są na pragnienia Ducha (patrz Rz 8,5-9 i 12-14) i działa w nas, byśmy pragnęli wykonywać Jego wolę (Flp 2,13). W miarę jak zmierzamy w naszym życiu do chrześcijańskiej dojrzałości i rozwijamy się, uczymy się żyć w Duchu i dotrzymywać Mu kroku (Ga 5,16-18,25).

NIEŚMIERTELNOŚĆ CZŁOWIEKA

Cel 5. *Wyjaśnij zagadnienie nieśmiertelności i co dzieje się z człowiekiem po jego śmierci.*

Co dzieje się z człowiekiem w chwili śmierci? Wielu spraw na temat życia po śmierci nie znamy, ale Biblia naucza nas, że takie życie istnieje.

Śmierć fizyczna następuje w chwili, gdy ciało przestaje funkcjonować. Ciało ulega rozkładowi i obraca się w proch (patrz 1 Moj 3,19), ale niematerialna część człowieka, którą Biblia nazywa duszą albo duchem, nadal istnieje. Potwierdzają to liczne fragmenty Pisma Świętego:

Lk 23,43: *"I rzekł mu [Jezus]: Zaprawdę powiadam ci, dziś będziesz ze mną w raju."*

2Kor 5,8: *"Wolelibyśmy raczej wyjść z ciała i zamieszkać u Pana"*

Flp 1,22-23: *"A jeśli żyję w ciele umożliwia mi owocną pracę, to nie wiem, co wybrać. Albowiem jedno i drugie mnie pociąga. pragnię zostać się z ciałem i być z Chrystusem, bo to daleko lepiej"*

1Kor 15,24: *"Kto słucha słowa mego i wierzy temu, który mnie posłał, ma żywot wieczny i [ ] przeszła od śmierci do żywota"*

Fizyczna śmierć człowieka należy do części przekleństwa, które spadło na ludzkość po grzechu Adama. *"[...] prochem jesteś i w proch się obrócisz"* (1Moj 3,19). Choć w chwili śmierci chrześcijanin przestaje istnieć jako pełna istota materialna i niematerialna, posiada jednak błogosławioną nadzieję powtórnego przyjścia Chrystusa, kiedy otrzyma uwielbione ciało. Jezus przez swoją śmierć za nasze grzechy i przez zmartwychwstanie zapewnił i nam zmartwychwstanie. Wyjaśnione to zostało w 1Kor 15,42-49:

"Tak też jest ze zmartwychwstaniem. Co się sieje jako skazone, bywa wzbudzone jako nieskazone. Sieje się w niestawie, bywa wzbudzone w chwale; sieje się w słabości, bywa wzbudzone w mocy; sieje się ciało cielesne (duszejwne), bywa wzbudzone ciało duchowe. Jeżeli jest ciało cielesne (duszejwne), to jest także ciało duchowe. Tak też napisami. Pierwszy człowiek Adam stał się istotą żywą (duszą ożywianą), ostatni Adam [Chrystus] stał się duchem ożywiającym. [...] Przeto jak nosiliśmy obraz ziemskiego człowieka, tak będziemy też nosić obraz niebieskiego człowieka."

Natomiast gdy umiera grzesznik, jego dusza pozostaje w stanie świadomej egzystencji w miejscu cierpienia zwanym krainą umarłych albo piekłem (hadesem). Widzimy to w historii Pana Jezusa o bogaczu i Lazarzu (Łk 16, 19-24). W krainie umarłych bogacz, według opisu Jezusa, myślał, wspominał, rozmawiał i odczuwał. Zachował także samoświadomość.

Widzimy zatem, że człowiek został stworzony przez Boga jako istota nieśmiertelna. Jest to błogosławiona nadzieja dla tych, którzy przyjęli odkupienie dzieło Chrystusa, którzy mu służą i okazują posłuszeństwo. Gdy umiera człowiek wierzący, jego dusza natychmiast znajduje się w obecności Pana. Przy powtórnym przyjściu Jezusa ich śmiertelne ciała zostaną wzbudzone z martwych i zostaną przemienione w ciała uwielbione (1Kor 15,50-57). Coż to będzie za wspomniany dzień! Natomiast niewierzący człowiek stanie przed wiecznym sądem i zostanie skazany na cierpienie z dala od obecności Pana (patrz Obj 20,7-10).

12 W zeszycie udziel odpowiedzi na następujące pytania oparte o powyższe rozważania.

- a Co dzieje się z ciałem po śmierci?
- b Co dzieje się z duszą albo duchem w chwili śmierci?
- c Co stanie się z ludźmi wierzącymi w chwili powtórnego przyjścia Chrystusa?
- d Jakie jest wieczne przeznaczenie tych, którzy nie przyjmują Chrystusa?
- e Wyjaśnij zdanie: *Człowiek jest istotą nieśmiertelną.*

Pytania kontrolne

Zakreśl litery przed każdą poprawną odpowiedzią.

1 Biblia naucza, że:

- a) Człowiek jest tylko jedną z wielu żywych istot, które Bóg stworzył w określonym czasie.
- b) Człowiek był szczególnym stworzeniem Bożym, postawionym ponad inne stworzenia i błogosławionym przez Boga.
- c) Człowiek przechodził proces ewolucji na przestrzeni czasu od niższych stworzeń aż stopniowo uzyskał nad nimi kontrolę.

2 Mówiąc, że człowiek został stworzony na Boże podobieństwo, mamy na myśli, że jest:

- a) Dokładnie taki jak Bóg.
- b) Teraz ograniczoną kopią Boga i ostatecznie stanie się dokładnie taki jak Bóg z nieograniczoną mocą i władzą.
- c) Podobny w swojej osobowości, moralnej i społecznej świadomości, a także zdolności do sprawowania władzy.

3 Istoty ludzkie składają się z:

- a) sfery materialnej i niematerialnej.
- b) ciała, które się zużywa i niszczy po śmierci oraz duszy, która umiera i jest ożywiana dopiero na sąd ostateczny.
- c) ciała, które jest złe i sfery niematerialnej, która jest dobra.

4 Niematerialna sfera człowieka odpowiedzialna za biologiczne życie człowieka nazywana jest przez niektórych teologów:

- a) ciałem.
- b) duszą.
- c) duchem.
- d) tchnieniem życia.

5 Dusza, duch, tchnienie życia i sumienie to terminy używane w Biblii na określenie:

- a) sfery materialnej.
- b) sfery niematerialnej.
- c) osobowości.
- d) ciała.

6 Które z poniższych zdań są prawdziwe w odniesieniu do elementów człowieka jako istoty racjonalnej?

- a) Intelpekt (umysł) pozwala człowiekowi rozumieć i myśleć.
- b) Emocje pozwalają człowiekowi odczuwać i ulegać wpływowi tego, co już wie.
- c) Sumienie bada możliwości działania i nastawienie na podstawie norm dobra i zła.
- d) Wola uzdalnia człowieka do podejmowania decyzji i działania.

7 Kiedy nasz umysł zrozumie daną sprawę:

- a) wola natychmiast podejmuje decyzję.
- b) umysł wskazuje na dobre i złe punkty w porównaniu z przyjętą normą.
- c) emocje nakłaniają człowieka, aby postąpił w określony sposób.
- d) sumienie powoduje uczucie winy i żalu.

8 W procesie podejmowania decyzji człowiek musi najpierw:

- a) uzyskać zrozumienie faktów.
- b) zdecydować, co robić w oparciu o normy społeczne.
- c) rozwiązać swoje odczucia i konsekwencje decyzji.

9 Sumienie to ten element, który:

- a) nakłania do podjęcia decyzji na podstawie naszych pragnień.
- b) porównuje możliwe działania z naszymi normami postępowania.
- c) podejmuje decyzję działania.
- d) wybiera sposób działania.

10 Wola człowieka działa w zgodzie z wolą Bożą dzięki:

- a) jego pragnieniu, by robić dobrze;
- b) sumieniu człowieka, które objawia mu Bożą wolę;
- c) Bożej łasce, która przynosi zbawienie i uzdalnia do okazywania posłuszeństwa Bogu.
- d) lękowi przed potępieniem albo sądem Bożym.

11 Które z poniższych zdań jest prawdziwe w odniesieniu do nieśmiertelności człowieka?

- a) Ciało i dusza człowieka są nieśmiertelne w takim stanie, w jakim się człowiek znajduje już teraz.
- b) Ciało człowieka umrze i ulegnie rozkładowi, ale jego dusza będzie żyła wiecznie w stanie doskonałego pokoju.
- c) Ciało człowieka umrze; dusza/duch człowieka wierzącego znajdzie się natychmiast w obecności Pana i w czasie Jego powtórnego przyjścia otrzyma zmierzwiłwstałe, uwielbione ciało; niewierzący będzie doświadczał wiecznej udreki w krainie umarłych, inaczej w piekle.

Odpowiedzi na pytania nauczające

- 1 a Bóg stworzył człowieka na swój obraz.
 b Bóg stworzył mężczyznę i kobietę na swoje podobieństwo.
 c Bóg stworzył ludzkość.
 d Bóg uczynił człowieka na obraz Boży.
 e Bóg stworzył człowieka na ziemi.
 f Pan nas uczynił.
 g Ludzie zostali stworzeni na Boże podobieństwo.
- 7 Elementu intelektualnego, woli, elementu emocjonalnego i sumienia.

2 Zdania b), c), d) i e) stanowią dowód.

8 wstyd, zał i lęk.

- 3 a natura społeczna. e osobowość.
 b podobieństwo moralne. f zdolność panowania.
 c natura racjonalna. g podobieństwo moralne.
 d samoświadomość.

- 9 a Prawda. e Fałsz. (Kształtowane jest przez Słowo Boże tłumaczone przez Ducha Świętego.)
 b Fałsz. f Prawda.
 c Prawda. g Fałsz.
 d Fałsz.

- 4 a 1. i 4. 1Moj 1,27,31; Ps 139,13-16.
 b 5. Hbr 2,14-15.17-18.
 c 9. 1Kor 12,12-27.
 d 3. 1Kor 6,15.19-20.
 e 8. i 6. Rz 8,23; 1Kor 6,14.
 f 2. Rz 12,1.
 g 7. Flp 3,21.

- 10 a 3. Tt 2,11-12. e 1. J 7,17.
 b 2. Flp 2,13. d 4. Rz 7,18.

5 W Biblii wydanej przez Towarzystwo Biblijne w Warszawie znajdujemy następujące określenia:

- a dech życia (jeden element).
 b dusza (jeden aspekt).

- c duch (jeden aspekt).
  - d dusza i duch (dwa elementy).
  - e dusza i duch (dwa elementy).
- 11 Odpowiedź powinna być podobna do następującej:
- a rozumie, o co chodzi albo jaką trzeba podjąć decyzję.
  - b apelują o podjęcie takiego lub innego sposobu działania.
  - c porównuje proponowane sposoby działania z normami moralnymi człowieka.
  - d podejmuje decyzję.
- 6 e) Biblia, opisując naturę człowieka, mówi o ciele, duszy i duchu, tchnieniu życia oraz używa innych określeń ale nie stwierdza wyraźnie, czy człowiek ma podwójną, czy potrójną naturę.
- 12 Odpowiedzi powinny być podobne do następujących:
- a Ciało ulega rozkładowi i obraca się w proch.
  - b Chrześcijanin natychmiast znajduje się w obecności Pana w raju. Niewierzący cierpi w krainie umarłych, inaczej w piekle.
  - c Nasze śmiertelne ciała zostaną wzbudzone z martwych i przemienione w nieśmiertelne, uwielbione ciała.
  - d Wieczny sąd i cierpienie z dała od obecności Boga.
  - e Człowiek został stworzony przez Boga jako istota materialna i niematerialna, której dusza/duch nigdy nie umiera. Człowiek będzie istniał zawsze albo w obecności Pana, albo w piekle, gdzie odbywa się wieczna kara.